

ARATOHU

2018 Karahipi Te Reo Māori (Kura Tuarua/Wharekura)

Tipu Whakarito Te Reo Māori me Te Waka Whakarei

Tēnā, pānuitia tēnei aratohu i mua i te whakakīkī i te Puka Tono. He kōrero nui kei te aratohu hei āwhina i a koe ki te:

- whakatau ki te tono mō tētahi karahipi, kāore rānei
- tīpako i te momo karahipi e hāngai ana ki a koe
- whakakīkī i te Puka Tono.

Me oti katoa te Puka Tono, me āpiti atu hoki ngā tuhinga e tika ana. E kore pea e whakaarotia ngā tono pahara, ngā tono rānei kāore i te mārāma. Ko te tino tohutohu ki a koe, me pātai ki tētahi atu kia tirohia te tono kua oti katoa i a koe i mua i te tuku mai.

Ka whaimana anake tēnei puka tono ki te hunga ka tīmata te whai, ka whai tonu rānei i tētahi tohu whaimana hei te tīmatanga o te tau mātauranga 2018. Tikina ake ngā puka me ngā aratohu hou mai i www.TeachNZ.govt.nz.

Ka tuwhera ngā tono: 13 Whiringa-ā-rangi 2017

Ka kati ngā tono: 5 Hui-tanguru 2018

E pai ana a mātou ki te whakautu i ngā pātai mō ngā karahipi. Waea mai (utu-kore) 0800 165 225, i ngā rā o te wiki i waenga i te 8:30am me te 5pm, ī-mēra mai rānei ki teachnz.admin@education.govt.nz. Me toro atu hoki a www.TeachNZ.govt.nz.

Te kī tae

Kua whakaraupapatia ā-tae tēnei Aratohu me te Puka Tono. Ka hāngai ngā wāhanga whai papamuri mā ki te katoa o ngā tāngata e tuku tono ana. Ka taurite ngā wāhanga tae ki te momo karahipi e tonohia ana e koe:

- ☐ Ngā Kaitono Katoa
- ☒ Tipu Whakarito Te Reo Māori
- ☒ Te Waka Whakarei

Te tukanga tono

Me tono kia whakauru atu ki tētahi tohu whaimana. Tirohia ngā mōhiotio kei te whārangi 2 o tēnei Aratohu.

Kohia ngā tuhinga e tika ana hei whakauru atu i te taha o tō tono. Tirohia ngā whārangi 2-4 me te rārangi 6 o tēnei Aratohu mō ētahi atu mōhiotio.

Me mātua whakarite kua whakamanahia katoatia ō tuhinga whakaahua. Haria ngā tārua me ngā tuhinga taketake kia kitea mai, ā, me mātua whakarite kua whai moko, kua whakamana hoki ngā whārangi o mua o ia tārua hei tārua tūturu o te tuhinga taketake.

Pōhitia, tukua ā-kareretia mai rānei tō Puka Tono me ngā tuhinga āpitihanga hei te 5 Hui-tanguru 2018 i mua mai rānei.

Kei te whārangi 8 o te Puka ngā kāinga noho pōhi, karere hoki.

Mā mātou koe e whakamōhio atu mā te ī-mēra kua tae mai tō tono. Ki te kore koe e whiwhi whakamōhiotanga o tō tono i roto i te kotahi wiki mai i te rā kati, hei huri rānei i ō taipitopito whakapā, tēnā whakapā mai ki a mātou.

Mōhiotio karahipi

E hia te nui o ngā karahipi?

Ka utua e Te Karahipi Te Reo Māori (Kura Tuarua/Wharekura) ngā utu akoranga hei mātua utu (atu ki te whā tau wā-katoa). Tērā pea ka whiwhi tahua hoki ngā ākonga wā-katoa. Ko te \$10,000 te tahua puta noa i te wā ako (atu ki te whā tau wā-katoa).

E hia ngā karahipi e wātea ana?

He tepe tō ngā karahipi. Mō te tau 2018, 60 ngā Karahipi Te Reo Māori (Kura Tuarua/Wharekura) Tipu Whakarito Te Reo Māori me Te Waka Whakarei e wātea ana.

Ngā paearu whakauru karahipi

Me eke ki ngā paearu whakauru i raro nei kia aromatawaitia koe mō tētahi karahipi. Ka whakamāramatia ngā paearu i raro nei.

Me mārāma: Ka whakawhiwhia koe ki te karahipi TeachNZ kotahi anake. Mēnā i whakawhiwhia koe ki tētahi karahipi TeachNZ i mua, engari kāore i tutuki i a koe ngā ture me ngā tikanga o taua karahipi, kāore koe e āhei ana ki te tono anō.

E rua ngā momo karahipi e wātea ana:

Tipu Whakarito Te Reo Māori – mō te hunga e hiahia ana ki te whakaako i te reo Māori hei kaupapa i ngā kura tuarua.

Ko te tikanga o te Tipu Whakarito Te Reo Māori, ko te whakatipuranga o ngā rito hou o te reo Māori.

Te Waka Whakarei – mō te hunga e hiahia ana ki te whakaako kaupapa kura tuarua ki roto i te reo Māori i ngā wharekura.

Te Waka Whakarei – He waka taua whai tauihu, whai whakanikoniko, whakahirahira.

Ngā paearu whakauru

Tipu Whakarito Te Reo Māori scholarship – mō te hunga ka hiahia whakaako i te reo Māori i ngā kura tuarua.

Kia whakauru atu koe, ko te tikanga:

- me tangata kirirarau koe nō Aotearoa, me tangata noho pūmau ki Aotearoa rānei
- e matatau ana ki te reo Māori ki te taumata e hiahia ana e te kaiwhakarato mātauranga matua
- kua whakaurua koe ki tētahi tohu e taea ai e koe te whai tētahi, nui ake rānei ngā pepa taumata-300 i ngā akoranga Māori, whakawhanaketanga, reo, ahurea, porihanga rānei, kia whai hoki i te Tītohu/Tohu Paerua Whakaako Kura Tuarua, kua whakaurua *rānei* ki tētahi tohu takirua kura tuarua whaimana
- he taunga ki te ārahitanga
- kei te whai tautoko mai i tō iwi, i ngā kaiārahi Māori hoki/rānei i tō hapori.

Te Waka Whakarei scholarship – mō te hunga e hiahia ana ki te whakaako kaupapa kura tuarua i roto i te reo Māori i ngā wharekura.

Kia whakauru atu koe, ko te tikanga:

- me tangata kirirarau koe nō Aotearoa, me tangata noho pūmau ki Aotearoa rānei
- e matatau ana ki te reo Māori ki te taumata e hiahia ana e te kaiwhakarato mātauranga matua
- kua whakaurua koe ki tētahi tohu e taea ai e koe te whai tētahi, nui ake rānei ngā pepa taumata-300 i ngā akoranga Māori, whakawhanaketanga, reo, ahurea, porihanga rānei, kia whai hoki i te Tītohu/Tohu Paerua Whakaako Kura Tuarua, kua whakaurua *rānei* ki tētahi tohu takirua kura tuarua whaimana
- he taunga ki te ārahitanga
- kei te whai tautoko mai i tō iwi, i ngā kaiārahi Māori hoki/rānei i tō hapori.

Ka pēhea te aromatawaitanga o ngā tono karahipi?

Kia tae mai ngā tono ki a mātou ka tirohia kia mātua whakaritea kua tutuki ngā paearu whakauru katoa.

Ka aromatawaitia tō tono e mātou mā te whakamahi i ngā mōhiohio kua homai e koe, kua homai hoki e tō kaiwhakarato mātauranga matua. Ko tētahi wāhanga o te tukanga whakauru mō tō tohu mātauranga kaiako ko te aromatawaitanga matatau reo. Ka whakaoti whakatau

hoki te paepae whakamātautau karahipi mō tō matatau ā, ka rite tana māka i tō tono ki te taumata matatau.

Ka aromatawaitia tō tono e tētahi kāhui pūkenga e matatau ana ki te reo Māori i runga i ngā āhuatanga e whai ake nei:

- te matatau ki te reo Māori e ai ki ngā kōrero a tō tono
- ō tohu me ō wheako kaiārahi
- e tautokohia ana tō tono e tō iwi, e ngā kaiārahi Māori hoki/rānei i tō hapori.

Ngā tohu mātauranga kaiako kura tuarua whaimana

Kua whakarārangihia ēnei ki tēnei whārangi. Mō ētahi atu mōhiohio mō ngā tohu, tirohia te aratohu Tohu Mātauranga Kaiako Kura Tuarua o TeachNZ ki te paetukutuku, www.TeachNZ.govt.nz/getqualified.

Ki te hiahia kōrero atu anō mō te tohu me whakapā tōtika atu ki te kaiwhakarato mātauranga matua.

Te Whare Takiura o Tāmaki Makaurau Te Kura Mātauranga AK3515 Te Tītohu Paetahi Whakaakoranga Kura Tuarua

Te Whare Tauira o Peterehema
PC1796 Te Tītohu Paetahi Whakaakoranga (Kura Tuarua)

Te Kunenga ki Pūrehuroa Te Kāreti Mātauranga
MY6009 Te Tītohu Paetahi Whakaako (Kura Tuarua)
MY0357 Tohu Paerua Whakaakoranga (Kura Tuarua)

Te Kura Paetahi Mātauranga o Aotearoa
PCCC01 Te Tītohu Paetahi Whakaako (Kura Tuarua)

Te Wāhanga Mātauranga o Te Whare Wānanga o Tāmaki Makaurau
AU4090 Te Tītohu Paetahi Whakaako (Kura Tuarua)
AU5539 Tohu Paerua Whakaakoranga (Kura Tuarua)

Te Wāhanga Mātauranga o Te Whare Wānanga o Waikato
W10001 Te Tohu Paetahi Mātauranga (Hangarau)
W10125, W10126, W10127, W10128, W10925
Te Tohu Paetahi Whakaako – ngā tau tohu takirua 1–8, 7–10 me 11–13

W10199 Te Tītohu Paetahi Whakaako (Kura Tuarua)
W10199, W10823 Te Tītohu Paetahi Whakaako (Kura Tuarua) me Te Tītohi Paetahi Pūkahaatanga (Whakaakoranga Hangarau), Te Tītohu Paetahi Whakahaere Tāpoi, Taurimatanga hoki (Whakaakoranga)
W10915 Tohu Paerua Whakaakoranga (Kura Tuarua)
Tohu Paerua Whakaakoranga (Te Arareo Māori)

Te Kāreti Mātauranga o Te Whare Wānanga o Waitaha
CECC01 Te Tītohu Paetahi Whakaako Akoranga hoki – Kura Tuarua
CN0966 Tohu Paerua Whakaakoranga (Kura Tuarua)

Te Whare Wānanga o Ōtākou Te Kāreti Mātauranga
OO0497 Te Tohu Paerua Whakaakoranga Mātauranga (Kura Tuarua)

Te Wāhanga Mātauranga o Te Whare Wānanga o Te Upoko o te Ika a Māui
VIOOP3 Te Tītohu Paetahi Whakaakoranga (Kura Tuarua)
VIO01L Tohu Paerua Whakaako (Kura Tuarua)

Te Whakakīkī i te Puka Tono

1. Te momo karahipi

Ki te Puka Tono, tipakohia te momo karahipi e tonohia ana e koe, ka whai i ngā tohutohu kua whakaraupapatia ā-tae.

2. Te ingoa me ngā taipitopito whakapā

He tohu whakaaturanga mō tō ingoa me tō rā whānau

Homai he tārua whaimana o *tētahi* o ēnei e whai ake nei:

- he puka uruwhenua
- he tiwhikete whānautanga
- he tiwhikete kirirarau.

Me mātua whakarite ka whakaurua atu ki te Puka Tono he ingoa e mōhiotia ana e tō kaiwhakarato mātauranga matua.

He tohu whakaaturanga o te huringa ingoa (ina e hāngai ana)

Homai koa he tārua whaimana o *tētahi* o ēnei e whai ake nei:

- he tiwhikete mārenatanga
- ngā tuhinga pānuitanga whānui
- he tiwhikete whānautanga (e whakaatu ana i te huringa ingoa).

3. Te tūnga kirirarau, tangata noho rānei

He tohu whakaaturanga o te tūnga kirirarau, tangata noho rānei

Mēnā he Kirirarau koe nō Aotearoa me homai tētahi tārua whaimana o:

- tō puka uruwhenua o Aotearoa (whārangi ID)
- tō tiwhikete whānautanga o Aotearoa RĀNEI
- tō tiwhikete kirirarau o Aotearoa RĀNEI.

Mēnā he tangata noho pūmau noa koe me homai tētahi tārua whaimana o:

- te whārangi ID matua ME
- te whārangi e whakaatu ana i tō moko, i tō whakapiripiri rānei o te tangata noho pūmau noa. Te tikanga kua noho pūmau tuturu koe ki Aotearoa mō te toru tau neke atu.

4. Iwitanga

Tuhia mai ō iwitanga (whakarārangihia mai kia toru ina hiahia). Mēnā he Māori koe, tohua tō iwi (whakarārangihia mai kia toru ina hiahia). Ka whakamahia pea ēnei mōhiotia mō ngā take tatauranga.

5. Ngā tohu me te hītori mātauranga

Ka āta whakaarotia ngā tohu e pupuri ana koe i te aromatawaitanga o tō tono.

- Whakaurua ngā taipitopito o te tino tohu kua tutuki i a koe, kua tata tutuki rānei i a koe, ā-mātauranga, ā-mahi rānei.
- Mēnā kei te whai koe i tō tino tohu, me tuhi koe i taua tohu ki te Puka Tono.

- Āpiti atu i ngā taunakitanga o te tutukitanga, o te tutukitanga tonutanga rānei o tēnei tohu ki te Puka Tono.
- Ka taea hoki te homai ētahi tautoko anō mō tō tono mā te whakauru i ngā taipitopito o ētahi atu tohu mātauranga, tiwhikete, tohu rānei kua tutuki i a koe.

He aha ngā mea e hiahiaitia ana ina kua tīmata kē taku ako kia riro i a au aku tohu whakaakoranga?

Mēnā kua tīmata kē tō whai ki te whiwhi i tō tohu whakaakoranga, me homai tētahi tuhinga mātauranga e whakaatu ana i ngā akoranga kua whāia. Me waitohu te tuhinga e tētahi tangata e mana ana.

He aha ngā tohu e tika ana māku hei whakauru atu ki tētahi Whare Wānanga?

Ko te Whakaurunga Whare Wānanga (UE) te tohu iti rawa hei whakauru atu ki tētahi o ngā whare wānanga o Aotearoa. Kia uru atu ko te tikanga kei a koe ngā hua o te Taumata Mātauranga ā-Motu ka Taea (NCEA) e whai ake nei:

- Taumata Mātauranga ā-Motu ka Taea Taumata 3
- E toru ngā ngā kaupapa whaimana: i te **Taumata 3**, e ahu mai ana i:
 - ngā whiwhinga 14 i ētahi kaupapa whaimana e toru
- Te pānui – 10 ngā whiwhinga i te **Taumata 2** piki atu rānei, e ahu mai ana i:
 - e 5 ngā whiwhinga mai i te pānui
 - e 5 ngā whiwhinga mai i te tuhi
- Ngā mahi tātai – 10 ngā whiwhinga i mai i te **Taumata 1**, piki ake rānei, e ahu mai ana i:
 - ngā paerewa paetae – he paerewa paetae i āta tohua, ā, e wātea ana i te whānuitanga o ngā kaupapa ako,
 - ngā paerewa – me mātua whiwhi ngā paerewa mahi tātai e toru nei (26623, 26626, 26627).

Mō te roanga atu o ngā kōrero me haere ki te pae tukutuku o Te Mana Tohu Mātauranga (NZQA) www.nzqa.govt.nz.

He aha ngā tuhinga e hiahiaitia ana hei tohu whakaaturanga o aku tohu?

Ngā tārua whaimana A4 te rahi o tētahi o ēnei e whai ake nei:

- he tiwhikete whaimana o te tohu
- he kape tuhinga mātauranga whaimana (ngā paetae)
- he aromatawai nā te Mana Tohu Mātauranga o Aotearoa (NZQA)
- he reta mai i tētahi kaiwhakarato mātauranga matua whaimana o Aotearoa.

Me whai ō taunakitanga whaimana i ia tau i ako ai koe.

Ka pēhea mēnā ka whakaaturia e taku kape tuhinga mātauranga kāore i tutuki ētahi pepa i a au?

Homai ngā take i pēnei ai mēnā e hiahia ana koe.

Ka aha au mēnā he tohu āku nō tāwāhi?

Me tuku ki Te Mana Tohu Mātauranga o Aotearoa (NZQA) kia aromatawaitia i mua i te tukunga mai o tō tono. Kei raro hoki i tēnei karangatanga ko ngā tohu o Ahitereiria. Ka taea te tono kia aromatawaitia o tohu o tāwāhi i www.nzqa.co.nz mā te whakapā rānei ki a NZQA i 0800 697 296. Me reo Ingarihi ngā pepa katoa.

Ka āhua roa tonu, ētahi wiki pea a NZQA e aromatawai ana i ēnei.

He aha ēnei mea – ngā tohu mātauranga ōrite?

He tohu ngā tohu mātauranga ōrite e whakaarotia ana he ōrite te koeke i roto i te Pou Tarāwaho o te Mana Tohu.

Me aha au mēnā kua ngaro i a au te taunakitanga o ōku tohu?

Me whakapā atu ki NZQA, ki tō kaiwhakarato mātauranga matua rānei hei tono mō te taunakitanga o ō tohu mātauranga. Me homai ngā tārua whaimana o ō tohu mātauranga i te taha o tō tono.

6. CV (Tāhuhu tangata)

Kia pai ake ai te māramatanga o te kāhui whiriwhiri ki ō tohu me tō hītori mahi, tēnā homai ētahi Tāhuhu Tangata poto (CV) (kaua e neke atu i te 4 ngā whārangi A4).

7. Te whakapuakitanga kaiwhakarato mātauranga matua

Me tohu mai i runga i te puka te tohu mātauranga ka whakaurua e koe. Ehara i te mea kia oti i a koe tō whakaurutanga i te wā o te tono. Ki te waimarie koe ka tonoa koe ki te whakaatu mai ko tēhea o ngā tohu mātauranga ka whāia e koe.

8. Tauākī a te kaitātaki

He aha ki ōu whakaaro ngā tohu o te kaitātaki pai, ā, he aha ōna pūkenga, ōna pūmanawa, ōna āhuatanga hoki e kaha ai ia ki te tautoko, ki te whakahau, ki te whakaawe rānei i ētahi atu. Kōrerohia mai hoki tētahi mahi āu, tētahi wā rānei i whirinaki ai ki ēnei pūkenga arataki, whakahauhau, akoako, tautoko rānei, i ētahi atu. Ākene he tūranga ōu i roto i tō whānau, i tō hapū, i tō iwi rānei, he kapa tākaro pea te take, he tūranga mahi rānei tōu i mua, he rōpū rānei kua mahi nā koe i roto.

He pūmanawa tō ngā tino kaiako ki te arataki me te whakahau. Ka whakaaturia e ngā tino kaitātaki ngā āhuatanga o te urutau, te manawanui, te māia me te mana. He pūmanawa hoki tō rātou ki te whakakotahi i te tangata, te akoako, te tuku mahi me te whakatau i ngā whakatau uaua ina hiahiatia.

Ko te take o te inoi ki a koe ki te whakatakoto i tētahi tauākī Kaitātaki i te taha o tō tono, he hiahia kia mārama ake ngā tikanga kaitātaki e whāia ana e koe, me te aromatawai i tō matatau ki te tuhi i te reo Māori.

Me whakaoti tō tauākī ki te reo Māori i ngā whārangi 4-5, e āhei ana rānei koe ki te patopato i tō tauākī me te tāpiri i tētahi tānga ki te Puka Tono. Ki te kōwhiria tēnei, tēnā, tohua tēnei ki te whārangi 5 o te Puka. Ko te painga atu mēnā kāore i tua atu i te 500-600 ngā kupu o te tuhi ā-ringa, tuhi patopato rānei.

Me whakarārangi koe i ngā kaitautoko e rua hei whakaū i tō tauākī kaitātaki. Ka whakapā atu pea a mātou, te kāhui whiriwhiri rānei ki a koe, ki ō kaitautoko rānei.

Me mōhio koe: Kāore e taea e tō whānau toro-whānui, e ō mātua kēkē, ō whaea kēkē, tō hoa rangatira, tō hoa pūmau rānei te tū hei kaitautoko.

9. Whakapapa, reo, tikanga

Ko tētahi o ngā whāinga matua o te Tāhuhu o te Mātauranga ko te whakapau kaha kia eke panuku ai ngā ākonga Māori. Hei tutuki i tēnei moemoeā kua whakawhanakehia e Te Tāhuhu o te Mātauranga tētahi rautaki e kīia nei ko *Ka Hikitia – He Kauhau Manawaora*.

Ko te tino whāinga rautaki nei o *Ka Hikitia – He Kauhau Manawaora*, ko ‘te Māori hei Māori tonu ki ōna tāpuhipuhi mātauranga’. He mea tipu tēnei i runga i te kaupapa o Te Ara Pūmanawa Māori e aronui ana ki ngā tikanga o te mahi ngātahi me te whakaaro mana tahi. Ko tāna anō e kī nei ko te reo Māori te hā o te ahurea, ā, mā roto i te reo Māori hoki e puta ko te mana o te wairua me te whakaaro. Kāti, ka kīia ai ko te whakapapa, ko te reo, ko te tikianga te tokotoru nui o te mātauranga mō ngā ākonga Māori katoa. Tēnā, he aha ō whakaaro mō ēnei tū āhuatanga, ā, me pēhea tō whakapapa, tō reo me tō ahurea e āwhina i a koe ki te whakaako?

Ko te take o te inoi ki a koe kia whakatakotohia tētahi tauākī mō tō whakapapa, tō reo me ō tikanga he hiahia kia mārama ake ki a mātou te tikanga o ēnei āhuatanga ki a koe, me pēhea hoki ēnei e tautoko i tō whakatau ki te whakaako, me pēhea ēnei e whakaawe i a koe hei kaiako. Ka whai wā hoki koe ki te hora i ō wheako o te ao me tō hononga ki te ao Māori.

Ko te painga atu mēnā kāore i tua atu i te 500-600 ngā kupu o te tuhi ā-ringa, tuhinga patopato rānei. Me whakaoti tō tauākī ki roto i te reo Māori ki ngā whārangi 6-7, tangohia ngā pepa, ka hoatu ki te tangata nāna i whakaae ki te tautoko i tō tono. E pai ana mēnā ko tētahi o ō kaitautoko tēnei tangata. Me whakauru atu ko te tauākī kua waitohua e tō kaitautoko ki te Puka Tono i mua i te whakahoki mai ki a mātou.

Ka whakapā atu pea a mātou, te kāhui whiriwhiri rānei ki tō kaitautoko.

10. Te whakapuakinga kaitono

Pānuitia ia tauākī, ia tauākī, ki te tika, tohua kātahi ka waitohu me te tuhi i te rā ki te whakapuakinga. Ki te kore e waitohua e koe, e kore pea e whakaarotia tō tono.

11. Te rārangitaki tuhinga

Whakamahia tēnei rārangitaki hei mātua whakarite kua āpitihia atu e koe ngā tārua whaimana o ngā tuhinga e whaitake ana ki tō tono.

Te whakaae atu ki tētahi karahipi

Ki te waimarie tō tono ka tukua he reta ki a koe ā te Mane 26 Huitanguru mō tētahi karahipi me tētahi whakaaetanga e rārangi mai ana ngā tikanga e pā ana ki te karahipi. *Kia mōhio mai: Ka herea tēnei karahipi ki tō whakaurutanga ki tētahi tohu mātauranga kua whakaaetia.*

Kohia ake ngā tuhinga tika mō tō whakaaetanga ā-karahipi. *Me rau atu tō whakaaetanga kua waitohua e koe, tō tau NSN, ngā kape tūturu, ngā taunakitanga ā-pēke pūtea rānei me tō tau IRD.*

Me mātua whai kia whakamanatia ngā tāruatanga o ngā tuhinga katoa. Mauria atu ngā tāruatanga me ngā kape tūturu kia kitea, ā, me mātua whai kia tohua, kia whakamanatia ngā whārangi o mua katoa hei kape pono o ngā mea tūturu.

Me īmēra, me pōhi atu rānei ngā tuhinga whakaaetanga katoa ki te Tāhuhu o te Mātauranga. *Mā mātou koe e whakamōhio mā te īmēra anō, kua tae pai mai ō tuhinga whakaaetanga.*

Mā mātou e utu ngā utu e tika ana mā Studylink ki tō kura wānanga, engari ko ngā utu tāpiri kua utua tika ki a koe. Kia mōhio mai: Ka whanga koe mō te ono wiki ki ō utu, kia tae katoa mai ngā tuhinga e hiahia ana me te whakaaetanga a tō kura wānanga i tō whakaurutanga me Studylink.

Ngā utu akoranga

Te utunga o ngā utu akoranga

He utu here ngā utu akoranga nā te kaiwhakarato mātauranga matua mō ia pepa e whai ana koe, tāpiri atu ko ngā utu ākongā herea. E kore e utua e ngā utu akoranga ngā utu e pā ana ki te akoranga pēnā i ngā taputapu tuhi, ngā pukapuka, ngā taputapu rorohiko, te hāereere rānei. Me utu koe ō utu akoranga i tō whakaurunga mai, māu anō e utu, mā te Tahua Ākongā rānei.

Ka utua ngā utu akoranga mō te akoranga wā-katoa, harangotengote rānei mō tētahi tohu whaimana. Ka utua ngā utu mō te whā tau wā-katoa te mōrahi.

He here anō i runga i te hunga e āhei ana ki te tono mō te Taurewa Ākongā. Mō ētahi atu mōhiohio haere tōtika atu ki StudyLink.

Ka whakahaeretia te utunga o ngā utu me ngā tahua (ina hāngai) e StudyLink mā mātou. Ki te whiwhi koe i tētahi karahipi, ka whakaūngia e StudyLink me tō kaiwhakarato mātauranga matua kua whakaurua koe. Kātahi ka utua hāngai tonu ō utu akoranga ki tō kaiwhakarato mātauranga matua.

Me puta koe i tētahi haurua o ngā pepa ia tau kia utua ō utu akoranga e te karahipi hei te tau e whai mai ana. Kāore rawa te Tahua Akoranga e utu i ngā aromatawai anō, i ngā pepa rānei nāu tonu i whiriwhiri.

Me aha au mēnā me utu au i aku utu ināianei?

E tika ana māu anō e whakarite te utunga tuatahi o ō utu. Me utu e koe ō utu, me whakapā atu rānei ki a StudyLink kia tono mō tētahi Tahua Ākongā hei utu i ō utu. Ki te whakawhiwhia koe ki te karahipi, ka tuku utu a StudyLink ki tō kaiwhakarato mātauranga matua, māna anō e whakahoki utu ki:

- a koe, mēnā nāu tonu ngā utu i utu
- tō Tahua Ākongā, mēnā i utua e tēnei.

Kāore a Te Tahuhu o te Mātauranga e noho haepapa mō te kore utunga o ngā utu hei te rā kati, i mua rānei.

Ki te kore e taea ō utu te utu, me tono mō tētahi Tahua Ākongā mā te whakapā atu ki a StudyLink i runga i te 0800 88 99 00.

Kia taea ai te tono mō te Tahua Ākongā te tikanga kua noho ngā tāngata noho pūmau, me ngā kirirarau o Ahitereiria i Aotearoa mō te toru tau neke atu, ā, kei Aotearoa hoki e noho ana. Ko te tikanga kua pupuri koe i te tūnga noho pūmau tūturu mō te toru tau neke atu.

He here anō i runga i te hunga e āhei ana ki te tono mō te Taurewa Ākongā. Mō ētahi atu mōhiohio haere tōtika atu ki StudyLink.

Ngā Tahua

Ka utua tētahi tahua \$10,000 te katoa i ngā wāhanga ōrite puta noa i te wā ako ina ka tutuki i a koe te paearu whakauru.

- Ko ngā ākongā wā-katoa, ko ngā ākongā rānei kua whiwhi tūnga wā-katoa whaihere e StudyLink ērā e āhei ana ki te whiwhi tahua.
- Kāore e āhei ana ngā ākongā harangotengote kia whiwhi tahua, ina kore a Studylink i tuku wā kiki i a rātou.
- Mēnā e āhei ana koe ki te whiwhi tahua me whakapā atu koe ki te IRD ki te whakaū kāore he tāke o āu utu tahua.
- Mēnā kei te whiwhi tautoko ā-pūtea koe i ngā pūtahi kāwanatanga (arā, a Te Hiranga Tangata, te Kaporeihana ā-Whare o Aotearoa rānei) ka pāngia pea tēnei tautoko e te tahua karahipi o TeachNZ.

- I mua i te whakaae ki te karahipi, e tohutohu ana mātou kia whakapā atu koe ki ngā pūtahi Kāwanatanga nā rātou te tautoko, ki te pātai atu mēnā ka whakarerekēhia, ka pāngia rānei aua pūtea e te tahua karahipi o TeachNZ.

Kia whiwhi i tētahi tahua mō ia tau ako, me puta koe i ngā pepa katoa e whai ana koe.

Ngā Paearu Whakauru

Te tikanga e ako wā-katoa ana koe (he tūnga Mana Whāiti wā-katoa rānei tāu mai i StudyLink), kia āhei ai koe ki te whiwhi i tētahi tahua. Kia taea te kī he ākongā wā-katoa koe, ko te tikanga kua whakauru koe ki tētahi hōtaka 32 wiki te roa e ako wā-katoa ana, ka pau hoki i a koe te 80 ōrau, te 0.8 EFTS rānei (he ōrite ki te ākongā

wā-katoa) o te tau mātauranga e ako ana. E whakaarotia ana e te nuinga o ngā kaiwhakarato mātauranga matua ko te 1 EFTS he tau kotahi e ako wā-katoa ana.

Ko ngā hua ka whakawhiwhia ki a koe mā te whakawhihi-whiwhinga mai i tētahi atu akoranga, mā ngā RPL rānei (Te Whakaaetanga i ngā Akoranga o Mua) e kore e whakaarotia i te wā e aromatawai ana te āhua o tō ako kia kitea mēnā he akoranga wā-katoa, kāore rānei.

Pātai atu ki tō kaiwhakarato mātauranga matua, ki a TeachNZ rānei mēnā kāore koe i te tino mōhio ka whakaarotia he wā-katoa tō ako.

Ko ngā ākonga kua whakawhiwhia ki te tūnga wā-katoa whai here mō te Taurewa Ākonga (ngā utu orange) e whakaarotia ana rānei mō te take o te Tahua Ākonga he wā-katoa.

He aha te tikanga o te 'tūnga wā-katoa whai here'?

Ka whakawhiwhia te tūnga wā-katoa whai here e StudyLink mō tētahi Pūtea Ākonga (ngā utu orange), tētahi Taurewa Ākonga rānei ina whiwhi tohutohu mai koe i tō kaiwhakarato kia iti iho i te wā-katoa te ako. Nā te māuiui, te hauatanga rānei tēnei, nā runga rānei i te mea e whakaoti ana koe i tētahi tohu whaimana, ā, kia oti i tēnei akoranga me iti iho i te wā-katoa te ako, engari me nui ake i te haurua o te wā. Mō ētahi atu kōrero me whakapā atu koe ki a StudyLink i te 0800 88 99 00.

Te wā here

Te whakaako i Aotearoa i te mutunga o te ako

Ki te whiwhi koe i tētahi Karahipi Te Reo Māori (Kura Tuarua/Wharekura), ka herea koe ki te whakaako i tētahi kura kāwanatanga o Aotearoa, ki tētahi kura-tōpū rānei mō tētahi wā ka whakaritea i muri i tō whiwhinga i tō tohu.

Ka kīia tēnei he 'wā here'. Me tutuki tō wā here i roto i te wā kua whakaritea i muri i te tutukitanga o tō tohu whakaakoranga. Mō te Karahipi Te Reo Māori (Kura Tuarua/Wharekura), ko te kotahi tau te wā here mō ia tau ako wā katoa o te whiwhinga o te karahipi, māna i te tau whakamutunga koe o tō ako. Ki te angitū tō tono, ka tukuna ki a koe e mātou ngā Ture me ngā Here o te Whakaaetanga Karahipi, kei reira te roanga o te wā here.

Ki te riro te karahipi Tipu Whakarito Te Reo i a koe me whakaako koe i te reo Māori ki ngā ākonga Tau 9 ki te 13 mō te katoa o te wā here.

Ki te riro te karahipi Te Waka Whakareia i a koe me whakaako koe tētahi marau kura tuarua ki te reo Māori ki ngā ākonga Tau 9 ki te 13 i te wharekura mō te katoa.

Ki te kore e tutuki i a koe tō akoranga, tō wā here rānei, ka herea koe ki te whakahoki i ngā utu me ngā kua riro ki a koe mai i tō karahipi TeachNZ.

Ka pēhea au ki te kore au e whiwhi mahi i muri i taku putanga?

E hāngai ana ēnei karahipi ki ngā wāhi e tino hiahiaatia ana te kaiako, nō reira, kāore e kore ka wātea tētahi tūrangā ki a koe. Kei a koe te tikanga ki te tono mō ngā tūrangā wātea ahakoa i hea i Aotearoa nei. Ki te kore koe e whiwhi mahi, ki te kore hoki koe e whakaako mō te wā here kua whakaritea, me whakahoki e koe ngā utu, me ngā tahua i riro i a koe mai i te Karahipi TeachNZ.

Kua kirimanatia e te Tāhuhu o te Mātauranga tētahi tangata hei āwhina i ngā kaiako hou ki te kimi mahi.

Rārangitaki tuhinga

Me homai ngā kaitono i tētahi Puka Tono kua whakakīia tikahia, e mārāma ana hoki, tae atu ki:

- ☐ **Tētahi CV** (Tāhuhu tangata) – kua e neke atu i te 4 ngā whārangi A4
- ☐ **Te tauākī a te kaitātaki** (Tauākī kaitātaki, me ngā kaitautoko e rua)
- ☐ **Whakapapa, reo, tikanga** (Te tauākī Whakapapa, reo, tikanga, me ngā taipitopito a te kaitautoko).

Me āpiti atu ngā tārua o ēnei:

- ☐ **he tohu whakaaturanga o tō ingoa me tō rā whānau** (tō puka uruwhenua o Aotearoa, tō tiwhikete whānautanga o Aotearoa, tō tiwhikete kirirarau o Aotearoa rānei)
- ☐ **he taunakitanga o te huringa o tō ingoa** (mēnā e hāngai ana: he tiwhikete mārenatanga, he tiwhikete whānautanga, ngā tuhinga pānuitanga whānui rānei)
- ☐ **he tohu whakaaturanga o tō tūnga noho** (mēnā e hāngai ana: te whārangi ID matua i tō puka uruwhenua, ME te whārangi e whakaaturia ana tō moko, tō whakapiripiri rānei o tō noho pūmau noa ki Aotearoa. Ko te tikanga kua pupuri koe i te tūnga noho pūmau mō te toru tau neke atu)
- ☐ **He taunakitanga o tō tino tohu tiketike:** he tārua whaimana o tētahi tiwhikete, tohu rānei i whakawhiwhia ki a koe i te mahi, he kape tuhinga mātauranga rānei mō tētahi akoranga i whāia e koe.

Mēnā kua tīmata kē tō whai ki te whiwhi i tō tohu whakaakoranga, me homai tētahi tuhinga mātauranga e whakaatu ana i ngā akoranga kua whāia.

HE MEA NUI

Ngā tārua whaimana

Me āpiti atu ngā tuhinga e hiahiaatia ana ki ngā tono hei taunakitanga o ōu paearu whakauru mō tētahi karahipi. Me tārua whaimana ngā tuhinga.

He aha te 'tārua whaimana'?

Ko ngā kape whaimana ko ngā tāruatanga he A4-te rahi kua pane kuinitia, ā, kua waitohua i ia whārangi, kua whakamanatia hei kape pono nō te mea taketake. Ka taea e tētahi o ngā tāngata e whai ake nei te tārutanga te whakamana:

- Te Tumuaki Kura
- Te Kairēhita o tētahi kaiwhakarato mātauranga matua
- Te Kairēhita, te Kairēhita tuarua rānei o te Kōti ā-Rohe
- He Rōia
- He Kaiwhakawā Tūmatanui (ka kitea he rārangi o ngā Kaiwhakawā Tūmatanui i ngā Whārangi Kōwhai).

Me mōhio koe: Kore rawa e taea e tō whānau toro-whānui, e ō mātua kēkē, ō whaea kēkē, tō hoa rangatira, tō hoa pūmau rānei te whakamana i aua tāruatanga.